

Krizový plán

při řešení projevů rizikového chování u žáků
ZŠ U Kříže 28, Ostrava – Michálkovice

Mgr. Zuzana Piščíková
metodik prevence

Metodický pokyn

- Tento metodický pokyn stanoví postup všech pedagogických pracovníků ZŠ U Kříže 28, Ostrava – Michálkovice při řešení projevů rizikového chování u žáků a vychází z pokynů MŠMT:
- - Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a ve školských zařízeních č.j. 21291/2010-28 se všemi přílohami
- 1. návykové látky, 2. rizikové chování v dopravě, 3. poruchy příjmu potravy, 4. alkohol, 5. syndrom CAN, 6. školní šikanování, 7. kyberšikana, 8. homofobie, 9. extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus, 10. vandalismus, 11. záškoláctví, 12. krádeže, 13. tabák, 14. krizové situace spojené s násilím, 15. netolismus, 16. sebepoškozování, 17. nová náboženská hnutí, 18. rizikové sexuální chování, 19. příslušnost k subkulturám, 20. domácí násilí, 21. hazardní hraní, 22. dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS

Legislativa

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými toxikomaniemi a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditačních komisí a kariérním systému pedagogických pracovníků č. 317/2005Sb.

NÁVYKOVÉ LÁTKY – OPL

omamné a psychotropní látky

užívání lze považovat za rizikové chování, na kterém se podílí mnoho faktorů, které ovlivňují rozvoj osobnosti a uplatnění mladého člověka v životě

Nalezená látka v prostorách školy:

- zajistit a nepodrobovat testu
- informovat vedení školy, metodika prevence, Policii ČR (v případě prodlevy – pomocí latexových rukavic vložit do obálky, přelepit, opatřit razítkem, napsat datum, čas, místo nálezu a uschovat ve školním trezoru)

Nalezená látka u žáka

- zajistit a nepodrobovat testu
- informovat vedení školy, metodika prevence
- sepsat stručný záznam s žákem, u kterého byla látka nalezena (datum, čas, jméno + podpis žáka, v případě odmítnutí podpisu, toto zapsat)
- informovat Policii ČR, v případě intoxikace volat lékaře
- informovat rodiče, popř. doporučit odbornou pomoc
- vyvození sankcí

RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V DOPRAVĚ

takové jednání, které vede k dopravním kolizím a následně k úrazům či úmrtí

Dělíme:

1. stupeň základní školy – chodec, cyklista a cestující hromadnou dopravou
2. stupeň základní školy – cyklista v městském provozu

podle typu rizikového chování:

1. rizikové chování způsobené vlivem návykových látek (alkohol a jiné drogy)
 2. rizikové chování způsobené neznalostí dopravních předpisů
 3. rizikové chování způsobené osobnostními faktory (agresivní jednání, vyhledávání vzrušujících zážitků, depresivita, přeceňování vlastních schopností
- výlučná komunikace s rodiči
 - případné akce orientované na zvýšení kompetencí dítěte v dopravním systému (ideálně dle informací od rodičů, v jakých dopravních situacích se jejich dítě pohybuje)
 - výjimečně kontaktovat policii, a to zejména v případě, kdy jsme svědky aktivit dětí, které mohou vést k dopravním nehodám

PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY

mentální anorexie, mentální bulimie

- vhodná je včasná intervence(interaktivní programy, všeobecné aktivity, zájmy)
- učitel není terapeut – zprostředkuje dítěti a rodině zpětnou vazbu o jídelních zvyklostech, předchází šikaně pro fyzický vzhled a výkon
- **doporučit** popř. zprostředkovat kontakt s psychologem nebo lékařem
- **informovat** pediatra, rodiče (když dítě výrazněji hubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací – stačí info od vrstevníků, sebepoškozuje se)

ALKOHOL

je nejrozšířenější návykovou látkou v Evropě, v České republice je možné podávat a prodávat alkohol zletilým osobám, tj. od 18 let věku

- informovat rodiče v případě, že má dítě závažnější problém(pokud rodič nespolupracuje, obracet se na specializovaná zařízení, OSPOD)
- vhodné je informovat dětského lékaře

SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE – CAN

syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte je pro naši společnost nepřijatelná

- rozhovor s žákem (učitel se pokusí o osobní kontakt)
- obrátit se na PPP(pokud se nedaří komunikovat se žákem)
- pozvat si rodiče, aby okomentoval problémy
- kontaktovat odborníky – OSPOD, Policie ČR (oznámení trestného činu dle paragrafu 198 trestního zákoníku – týrání svěřené osoby)

ŠKOLNÍ ŠIKANOVÁNÍ

chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, popř. skupinu žáků a to cíleně fyzicky nebo psychicky

- oznámení řediteli školy, metodikovi prevence, výchovnému poradci nebo třídnímu učiteli
- pohovor se svědky, agresorem i obětí(vždy odděleně a samostatně – nesmí dojít ke konfrontaci agresor/oběť)
- zápis ze všech rozhovorů
- informovat rodiče agresora – následné sankce
- v případě potřeby bude poskytnuta oběti i agresorovi odborná pomoc
- při pokročilé šikaně, kdy je spáchán trestný čin, má učitel ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení
- pokročilé a neobvyklé formy šikany řešit ve spolupráci s odborníky z venku (PPP, SVP, intervenční programy – práce s celým kolektivem třídy)
- při nespolupráci rodičů vyrozumět OSPOD

KYBERŠIKANA

zneužití ICT(informačních komunikačních technologií) – mobilní telefony, internet, sociální sítě – Facebook, Instagram, apod.)

- informovat třídního učitele, ředitele školy, školního metodika prevence, výchovného poradce
- zachovat klid –nejednat ukvapeně
- podpořit oběť a zajistit její bezpečí – kontaktovat operátora mobilní sítě nebo zřizovatele www stránek, profilu apod.
- zajistit a uschovat dostupné důkazy s podporou IT kolegy
- prošetření a vyžádání odborné pomoci např. E-Bezpečí
- informovat a poučit rodiče oběti i kyberagresora
- zkonzultovat řešení s dalšími institucemi
- pokud došlo ke kyberšikaně na půdě školy, vyvodit sankce dle školního řádu
- realizovat preventivní opatření
- vyžádat si konečné stanovisko prošetření zainteresovaných institucí např. Policie ČR

HOMOFOBIE

postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou

- méně výrazné projevy homofobie řeší pedagog sám za pomoci školního metodika prevence, školního psychologa či odborníka z některé nevládní neziskové organizace
- závažnější formy řešit s pomocí PPP
- při podezření na spáchání trestného činu kontaktovat Policii ČR

EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFOBIE, ANTISEMITISMUS

- vyrozumět **rodiče** v případě opakovaných verbálních či vizuálních projevů s možným extremistickým podtextem či v případě odůvodněného podezření na účast žáka v konsistentní extremistické partě a v případě užití násilí s extremistickým, rasistickým xenofobním anebo antisemitským podtextem
- vyrozumět **policii** v případě podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost (např. opakované rasistické verbální výpady se závažnými dopady na psychiku terčů takových výpadů apod.) a na takto motivované vážnější formy násilí

VANDALISMUS

ničení školního majetku nebo jeho poškozování a ničení majetku ostatních žáků či členů školní komunity

- informovat ředitele školy, školní poradenské pracoviště
- informovat zákonné zástupce žáka
- při odmítnutí spolupráce rodičů nebo opakovaném vandalismu vyrozumět OSPOD
- pokud nedojde ke smíru – náhrada vzniklé škody, ohlásit věc Policii ČR (do 5 000,-Kč řešeno jako přešupek, nad 5 000,-Kč řešit jako trestný čin)
- podávat objektivní informace pedagogickému sboru, žákům, vychovatelům a rodičům – zamezit tak „informačnímu šumu“ a překrucování věci
- při opakované jednání stejným žákem oslovit PPP nebo SVP (souhlas zákonných zástupců)

ZÁŠKOLÁCTVÍ

neomluvená absence žáka ve škole

- přesně stanoveno viz. **Metodický pokyn** k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (**Čj.: 10 194/2002-14**)
- v případě nemoci zákonný zástupce žáka (rodič) oznámí škole nejlépe již první den, nejpozději do 3 kalendářních dnů (telefonicky, elektronickou poštou) důvod nepřítomnosti žáka ve vyučování
- neomluvená absence je třídním učitelem sankcionována dle školního řádu (nelze trestat žáka za pochybení jiné osoby, např. rodiče, který neplní své rodičovské povinnosti
- do součtu 10 vyuč. hodin řeší třídní učitel formou pohovoru (doporučený dopis), více než 10 hodin svolává ředitel školní výchovnou komisi
- přesáhne-li neomluvená absence **25 hodin**, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky OSPODu
- opakované záškoláctví v průběhu školního roku hlášeno Policii ČR jako zanedbání školní docházky

KRÁDEŽE

taková jednání, při kterých se někdo zmocní věci, která není jeho a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod.,
aniž by s tím majitel věci souhlasil nebo byl informován
přesahuje-li škoda 5 000,-Kč jedná se o trestný čin, je-li škoda nižší, jedná se o přestupek

- zjistit pohovorem s poškozeným okolnosti krádeže a odhadovanou výši škody
- nahlásit metodikovi prevenci, výchovnému poradci, řediteli školy
- ŠMP sepíše stručný zápis s vyjádřením poškozeného žáka - založit do dokumentace
- je-li znám pachatel, provede metodik prevence pohovor s pachatelem a zjistí motivaci tohoto činu
- dle závažnosti informovat rodiče , orgány činné v trestním řízení, OSPOD

TABÁK

nejčastěji ve formě cigaret, elektronických či vodních dýmek

- zákon 379/2005 a jeho novelizace z roku 2009 zakazuje kouření ve školních budovách
- tabákový výrobek nebo elektronická cigareta je žákovi zabavena a je informován metodik prevence
- metodik prevence sepíše zápis s vyjádřením žáka - zápis uložit
- třídní učitel informuje rodiče žáka
- informovat OSPOD, pokud dochází k opakování
- vyvodit kázeňská opatření dle školního řádu

KRIZOVÉ SITUACE SPOJENÉ S NÁSILÍM

přicházejí s vnějšího i vnitřního prostředí

1. vnitřní prostředí – řešení konfliktů neadekvátním způsobem, zejména šikana, vandalismus a další, útok na školu ze strany dětí, případně ze strany pedagogů

2. vnější prostředí – řešení konfliktů neadekvátním způsobem, násilí způsobené osobou, která navštívila školu – obvykle rodič, rodiče žáka nebo osobou, která vnikla do školy a ohrožuje školu násilím nebo jinými prostředky, které mohou ohrozit všechny ve škole

Faktory posilující násilné chování:

-fascinace mediálním násilím, zbraně, výbušniny

-snížená schopnost lítosti

-hrubé chování k ostatním lidem a zvířatům

-nedostatek pozitivních vztahů k dospělým a ke škole

-onemocnění spojená s možnými ataky násilného a nekontrolovaného jednání

Spolupráce s rodiči, školním psychologem, odborníky ŠPP a PPP. Součástí jsou i pravidla pro komunikaci s médii.

Pedagog vytváří ve školním prostředí zázemí klidu a důvěry.

NETOLISMUS

závislost na tzv. virtuálních drogách (počítačové hry, sociální sítě, internetové služby – chaty, virální videa, mobilní telefony, televize aj.

- legislativní rámec vztahující se k netolismu neexistuje (vztahuje se spíše k obecným pravidlům zajištění bezpečí a zdravého vývoje žáka ve škole)
- učitel si může všimnout narušení vztahů, zhoršení prospěchu, unavitelnosti, ztráty kamarádů, zvýšené agresivity
- nabídnout adekvátní pomoc žákovi i rodiči

SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

komplexní autoagresivní chování, které na rozdíl od sebevraždy nemá fatální následky a které lze chápat jako nezralou odpověď na akutní nebo chronický stres, nezvládnuté emoce či myšlenkové pochody

- posoudit aktuální riziko závažného sebepoškozování a v případě jeho přítomnosti odeslat dítě, třeba i proti vůli rodičů, do spádového psychiatrického zařízení
- kontaktovat rodinu
- předat školnímu psychologovi anebo využít služeb PPP
- motivovat dítě i rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance
- stanovit jasné hranice a pravidla na půdě školy (žák může kdykoliv přijít za učitelem či výchovným poradcem apod. pokud má nutkání se poškodit)
- v případě přímého rizika vážného zranění nebo smrti následkem sebepoškození – okamžitá hospitalizace na psychiatrii při asistenci Policie ČR

NOVÁ NÁBOŽENSKÁ HNUTÍ

kult, sekta - určitou ohraničenou sociální skupinu, jejíž členové sdílejí ideologický koncept, jehož prostřednictvím se skupina vymezuje vůči svému okolí, a dochází při tom k postupné sociální izolaci, manipulaci a ztrátě soukromí.

u každého podezření o výskytu daného jevu informovat:

- ředitele, rodiče, třídního učitele
- ŠPP (školní psycholog, ŠMP, výchovný poradce, speciální pedagog), PPP, SVP, Policie ČR, Linka důvěry
- zachovat si chladnou hlavu, vyhnout se nepřiměřenému tlaku na žáka
- pokud je rodina členem společenství se znaky sekty a nezanedbává péči, není možné ovlivnit zapojení dítěte
- v případě spáchání trestného činu obrátit se na orgány činné v trestním řízení, popř.na OSPOD

RIZIKOVÉ SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ

předčasný začátek pohlavního života, také zvýšená konzumace pornografie před 15. rokem života, vysoká frekvence pohlavních styků, náhodné známosti, promiskuita, prostituční chování

Základní strategie – brát každé sdělení dítěte vážně a umět se orientovat v daném tématu

Dospělý je povinen chránit a **prosazovat nejlepší zájem dítěte**.

Zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je povinen ohlásit na OSPOD nebo na Polici ČR.

Další možnost, jak anonymně ohlásit zjištěné násilí na dětech, nabízejí internetové stránky <http://www.protikorupcni-linka.cz/cs/Obecna-temata/Nasili-na-detech/>.

PŘÍSLUŠNOST K SUBKULTURÁM

inklinuje od cca 13. roku života a vytváří předpoklad pro budoucí tvorbu vlastní identity v rámci společnosti

- může jít o anarchismus, Emo, Gothic/Witch, Hip-hop, Punk, Ska/Reggae, síťové PC hry, Skinheads
- nenechat se zmást vzhledem
- snažit se akceptovat příslušnost žáka k subkultuře (nezesměšňovat, nekomentovat)
- kritizovat chování, nikoliv subkulturu
- snažit se dovědět něco o subkultuře
- řešit projevy rizikového chování společně s rodiči a poradenským zařízením
- při podezření na trestný čin obrátit se na orgány činné v trestním řízení, hlášení na OSPOD

DOMÁCÍ NÁSILÍ

je netypickou formou rizikového chování pro školní prostředí

- pokud se dítě svěří nebo pedagog zaznamená dlouhodobé nezpochybnitelné známky násilí páchaném na dítěti(podvýživa, modřiny aj.) :
- provést diskretní pohovor s dítětem (ten, komu dítě důvěřuje)
- provést zápis sdělení
- kontaktovat OSPOD, SVP
- pokud domácí násilí splňuje skutkovou podstatu trestného činu – oznámit Polici ČR a OSPOD

HAZARDNÍ HRANÍ

je jednání, které vyžaduje nevratné investice s vidinou zisku založené na náhodě nebo jiném nejistém výsledku (losy, tomboly, sázky, sázkové hry v kasinu, on – line hazardní hry, výherní hrací přístroje,..)

- identifikovat problém, citlivě na něj reagovat – nebagatelizovat ho
- zmapovat situaci ve třídě – názory, informace
- informovat rodiče žáka při osobním setkání
- poskytnout podporu v rámci ŠPP
- při vážném či odůvodněném podezření informovat OSPOD
- při podezření na spáchání trestného činu (krádež, podvod, ublížení na zdraví aj.) v souvislosti s hazardním hraním, informovat ředitele a ŠPP, vyhotovit zápis a obrátit se na Policii ČR
- v následné intervenci se obrátit na oblastního metodika prevence, který může poskytnout metodickou pomoc

DODRŽOVÁNÍ PRAVIDEL PREVENCE VZNIKU PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ TÝKAJÍCÍ SE ŽÁKŮ S PAS

porucha autistického spektra

- ředitel určí pedagoga (výchovný poradce, školní speciální pedagog, školní psycholog), který odpovídá za spolupráci se ŠPZ, v jehož péči je žák
- pověřený pracovník seznámí s diagnózou ostatní pedagogické i nepedagogické pracovníky, kteří budou s ním v kontaktu - vyhotoven zápis s podpisy všech zúčastněných
- pověřený pracovník úzce spolupracuje s tříd. učitelem, asistentem pedagoga a ŠMP, zajišťují kazuistické semináře, supervize pedagogického týmu
- úzká spolupráce s rodiči žáka o průběhu vzdělávání, změnách aktuálního zdravotního stavu, projevech rizikového chování, o náhlých nebo plánovaných změnách oproti standardu
- třídní učitel zohledňuje věk žáků při práci s kolektivem třídy
- třídní učitel po dohodě spolupracuje s dětským lékařem, psychiatrem, psychologem
- stanovení podmínek, kdy volat linku 155
- psychický či fyzický trest nepřípadá v úvahu